

ผลของการสอนการให้อาหารทางสายยาง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้ และการปฏิบัติ ของญาติหรือผู้ดูแล โรงพยาบาลพิจิตร

Effects of Tube Feeding Instruction Using Video Media to Knowledge and Practice of Caregivers in Phichit Hospital

จันทร์ภา กุลแก้ว พย.ม.

อรินทร์ จรูญสิทธิ์ พย.ม., นพรัตน์ เรืองศรี พย.ม.

โรงพยาบาลพิจิตร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนการให้อาหารทางสายยางโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ กับการสอนแบบเดิม (บรรยายและสาธิต) ต่อความรู้และการปฏิบัติของผู้ดูแลผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแล ที่ได้รับการสอนการให้อาหารทางสายยาง จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน สอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มควบคุม 35 คน สอนแบบเดิม การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง คือ ญาติหรือผู้ดูแลทุกราย ที่ได้รับการสอนและปฏิบัติการให้อาหารทางสายยางแก่ผู้ป่วยและยินยอมเข้าร่วมการวิจัยระหว่างเดือน มิถุนายน-กันยายน 2559 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามความรู้และแบบสังเกตการปฏิบัติการให้อาหารทางสายยาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และการปฏิบัติ ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ด้วย Mann-Whitney U Test

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และการปฏิบัติ การให้อาหารทางสายยางของกลุ่มที่สอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยบรรยายและสาธิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ดังนั้นพยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรนำสื่อวีดิทัศน์ที่พัฒนานี้ไปใช้ในการสอนการให้อาหารทางสายยาง

คำสำคัญ : การให้อาหารทางสายยาง การสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ ความรู้ การปฏิบัติ

Abstract

This research is a quasi - experimental research to compare the results of the teaching of tube feeding using video media. With traditional teaching (Lecture and demonstration) on knowledge and practice of caregivers. The sample composed of 70 caregivers who were taught the tube feeding divided into experimental groups, 35 people taught by video media and the control group, 35 people taught in a traditional way. The sample was chosen for specific purposes, is all relatives or caregivers. That have been taught and practiced tube feeding to the patient and agree to participate in the research between June - September 2016, also collecting data General information query Knowledge questionnaire and Practice observation form tube feeding. The statistics used for data analysis were number, percentage, mean, standard deviation. Test average knowledge score and practice during the experimental group and the control group with Mann-Whitney U Test.

The research results showed that the mean of knowledge score and practice group tube feeding taught using video media higher than the group taught by lectures and demonstrations with statistical significance ($p < .001$).

Therefore, nurses and related personnel should bring video media this development is used to teach tube feeding.

Keyword: tube feeding, teaching with video media, knowledge, practice

บทนำ

กลุ่มงานอายุรกรรมโรงพยาบาลพิจิตร รับผิดชอบการรักษาพยาบาลผู้ป่วย อายุรกรรม อายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป มีแนวโน้มประชากรไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น จากสถิติผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่แผนกอายุรกรรม ปีงบประมาณ 2556 – 2558 พบว่ามีผู้สูงอายุ 71.09%, 73.13% และ 70.75% ตามลำดับ⁽¹⁾ ซึ่งผู้สูงอายุมักมีปัญหาเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ได้น้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกาย มีปัญหาเกี่ยวกับการกลืน ไม่สามารถรับประทานอาหารได้เอง แพทย์ให้การรักษาโดยให้อาหารทางสายยาง

จากสถิติผู้ป่วยที่มาใช้บริการที่แผนกอายุรกรรมที่ต้องให้อาหารทางสายยางทุกราย ปีงบประมาณ 2556–2558 มีจำนวน 1,749 คน 1,833 คน และ 1,832 คน ตามลำดับ⁽¹⁾ ซึ่งญาติหรือผู้ดูแลจำเป็นต้องเรียนรู้การให้อาหารทางสายยาง ผู้ป่วย 1 คน พยาบาลจำเป็นต้องสอนญาติหรือผู้ดูแลอย่างน้อย 1 คน และในบางรายมีบุตรหลานผลัดเปลี่ยนช่วยกันดูแลผู้ป่วย พยาบาลจึงจำเป็นต้องสอนหลายคน และหลายครั้ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง เดิมใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และสาธิต ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการสอนมาก

ในบางครั้งญาติสะดวกมานอกเวลาราชการ ซึ่งจำนวนพยาบาลที่ปฏิบัติงานมีน้อย หรือมาในช่วงที่พยาบาลมีภาระงานมาก ยังไม่สามารถสอนได้ รวมทั้งพยาบาลในหน่วยงาน มีจำนวนมาก แนวทางการสอนและความครอบคลุมของเนื้อหาการสอนอาจแตกต่างกัน ทำให้ญาติหรือผู้ดูแลปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน

จากการศึกษา พบว่า การสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องมากกว่า การสอนแบบบรรยาย⁽²⁻⁵⁾ ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงมีแนวคิดสร้างสื่อการสอน การให้อาหารทางสายยาง โดยใช้วีดิทัศน์ เพื่อให้ญาติหรือผู้ดูแล มีความรู้ ปฏิบัติได้ถูกต้อง ครบถ้วน เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งแก่ผู้ป่วย ญาติ ผู้ดูแล และพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนการให้อาหารทางสายยาง ในกลุ่มการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มการสอนแบบเดิม ต่อความรู้ในผู้ดูแลผู้ป่วย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนการให้อาหารทางสายยาง ในกลุ่มการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มการสอนแบบเดิม ต่อการปฏิบัติของผู้ดูแลผู้ป่วย

วิธีและวิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ชนิด control group design

มีกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ประชากร คือญาติหรือผู้ดูแลที่ได้รับการสอนการให้อาหารทางสายยาง ที่หอผู้ป่วย อายุรกรรม ได้แก่ อายุรกรรมชาย 1, อายุรกรรมชาย 2, สงฆ์อาพาธ, อายุรกรรมหญิง 1, อายุรกรรมหญิง 2, พิเศษเฉลิมฯ 3, พิเศษเฉลิมฯ 4 และพิเศษเฉลิมฯ 5 เก็บข้อมูลโดยสุ่มหอผู้ป่วย อายุรกรรมทั้ง 8 หอผู้ป่วยได้กลุ่มทดลองสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ คือหอผู้ป่วย อายุรกรรมหญิง 2, พิเศษเฉลิมฯ 3, พิเศษเฉลิมฯ 4 และพิเศษเฉลิมฯ 5 กลุ่มควบคุม สอนแบบเดิม (บรรยาย และสาธิต) คือ หอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย 1, อายุรกรรมชาย 2, สงฆ์อาพาธ และอายุรกรรมหญิง 1 เก็บข้อมูลกลุ่มละ 35 คนรวม 70 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง คือ ญาติหรือผู้ดูแลทุกรายที่ได้รับการสอนและปฏิบัติการให้อาหารทางสายยางแก่ผู้ป่วย และยินยอมเข้าร่วมการวิจัยในช่วงที่ทำการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย มิถุนายน – กันยายน 2559

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมการวิจัย ญาติหรือผู้ดูแล อายุมากกว่า 18 ปี ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ที่ให้อาหารทางสายยางแก่ผู้ป่วย

เกณฑ์การคัดออกจากการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีปัญหาการได้ยินหรือการมองเห็น และสื่อสารไม่ได้ แขนและมืออ่อนแรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัย สร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย

1. สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การให้อาหารทางสายยาง^(6,7,8) ประกอบด้วย ความหมาย การเตรียมอาหาร การเตรียมอุปกรณ์ การจัดท่านอน และขั้นตอนการให้อาหารทางสายยาง ระยะเวลา 12 นาที
2. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้เรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว โรคประจำตัว ผู้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วย เมื่อกลับบ้าน ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย
3. แบบสอบถามความรู้ การให้อาหารทางสายยาง จำนวน 10 ข้อ ให้ตอบ ถูก หรือ ผิด
4. แบบสังเกต และประเมิน การปฏิบัติ การให้อาหารทางสายยาง 10 ข้อ ผู้ประเมิน ให้ ถูก หรือ ผิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. สื่อวีดิทัศน์เรื่องการให้อาหารทางสายยางให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ แผนกอายุรกรรม อาจารย์พยาบาล เป็นผู้ตรวจสอบความตรง และความเหมาะสมของเนื้อหา คณะผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำ และเจ้าหน้าที่สไตท์คนศึกษาตรวจสอบความถูกต้องทางด้านเทคโนโลยี ถ่ายทำ ตัดต่อและบันทึกเสียง หลังจากนั้นนำวีดิทัศน์ ที่ผลิตแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และ

เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา คู่มือ เพื่อให้ข้อเสนอแนะนำไปปรับปรุงแก้ไข นำไปทดลองใช้กับญาติหรือผู้ดูแลผู้ป่วยที่ให้อาหารทางสายยาง จำนวน 10 ราย ประเมินความเข้าใจในด้านความรู้ การปฏิบัติ และสื่อการสอนว่ามีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับปัญหาที่พบก่อนนำมาใช้จริง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อ E1/E2 ได้ค่าเท่ากับ 80/80 ประสิทธิภาพของสื่อการสอนถือว่ามีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบสอบถามความรู้ การให้อาหารทางสายยาง และแบบสังเกต ประเมินการปฏิบัติ การให้อาหารทางสายยาง^(6,7,8) ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย พยาบาลวิชาชีพ และอาจารย์พยาบาล เป็นผู้ตรวจสอบความตรง และความเหมาะสมของเนื้อหา คณะผู้วิจัยได้นำมาแก้ไข ปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากปรับปรุง แก้ไขแล้ว จึงทดลองใช้แบบประเมิน จำนวน 20 ราย ได้ค่าความยากง่าย =.7 และค่าความเชื่อมั่น =.82

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัย ผ่านการอนุมัติด้านจริยธรรม จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลพิจิตร เลขที่ 0066 แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการดำเนินการ และชี้แจงให้ทราบว่า การวิจัยครั้งนี้ จะไม่เกิดอันตรายแก่ผู้ป่วย และกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง มีสิทธิ์ที่จะเข้าร่วม หรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย และ จะไม่มีผลต่อคุณภาพการรักษาพยาบาลที่ได้รับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มควบคุม หลังจากพยาบาลสอน และสาธิตการให้อาหารทางสายยางตามปกติ ผู้วิจัยให้ญาติหรือผู้ดูแลทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามความรู้ และผู้วิจัยบันทึกแบบสังเกต และประเมินการปฏิบัติของญาติ

หรือผู้ดูแลในการให้อาหารทางสายยางในมือต่อไป เป็นรายบุคคล

กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเปิดวีดิทัศน์การให้อาหารทางสายยาง ให้ญาติหรือผู้ดูแล ชมเป็นรายบุคคล ใช้เวลาประมาณ 12 นาที ผู้วิจัยให้ญาติหรือผู้ดูแล ทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามความรู้ และผู้วิจัยบันทึกแบบสังเกต และประเมินการปฏิบัติของญาติหรือผู้ดูแลในการให้อาหารทางสายยางในมือต่อไป เป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยจำนวน ร้อยละ Mean, SD
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ และการปฏิบัติ ของญาติและผู้ดูแล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วย Mann-Whitney U Test

ผลการดำเนินงาน

ข้อมูลทั่วไป พบว่าประชากรที่ศึกษาทั้งหมด 70 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยวีดิทัศน์ จำนวน 35 คน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยบรรยาย และสาธิต จำนวน 35 คน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่ ประมาณ 4 : 1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง 45.6 ปี (SD = 12.617) กลุ่มควบคุม 47.03 ปี (SD = 13.116) สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่ม คู่ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษา รองลงมาคือ มัธยมศึกษา ทั้งสองกลุ่ม อาชีพเกษตรกรรมสูงสุดทั้งสองกลุ่ม รองลงมาคือรับจ้าง รายได้เฉลี่ยของครอบครัว กลุ่มทดลอง 11,234.29 บาท (SD = 14,385.572) กลุ่มควบคุม 14,542.86 บาท (SD = 16,213.816) โรคประจำตัว ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ทั้งสองกลุ่ม ผู้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน ส่วนใหญ่มีผู้อื่นร่วมดูแลด้วยทั้งสองกลุ่ม รองลงมาคือตนเอง และความสัมพันธ์กับผู้ป่วยส่วนใหญ่ทั้งสองกลุ่ม เป็นบุตร (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ลักษณะประชากร ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำแนกตาม เพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว ผู้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน และความสัมพันธ์กับผู้ป่วย

ลักษณะประชากร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	6	17.1	7	20.0
หญิง	29	82.9	28	80.0
อายุ	(Mean±SD=45.6±12.617)		(Mean±SD=47.03±13.116)	
≤ 25	4	11.4	3	8.6
26 – 45	11	31.4	9	25.7
46 – 60	17	48.6	20	57.1

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลักษณะประชากร ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำแนกตาม เพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว ผู้รับผิดชอบดูแลผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน และความสัมพันธ์กับผู้ป่วย

ลักษณะประชากร	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
> 60	3	8.6	3	8.6
สถานภาพสมรส				
โสด	6	17.1	6	17.1
คู่	26	74.3	25	71.4
หม้าย	0	0	3	8.6
หย่า/แยกกันอยู่	3	8.6	1	2.9
การศึกษา				
ไม่ได้ศึกษา	2	5.7	1	2.9
ประถมศึกษา	19	54.3	17	48.5
มัธยมศึกษา/ปวช	10	28.6	10	28.6
อนุปริญญา/ปวส	2	5.7	3	8.6
ปริญญาตรี	2	5.7	4	11.4
อาชีพ				
ทำงานบ้าน	6	17.1	3	8.6
เกษตรกร	12	34.2	12	34.2
รับจ้าง/กรรมกร	11	31.4	10	28.6
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	4	11.5	6	17.1
รับราชการ/	1	2.9	3	8.6
รัฐวิสาหกิจ				
ใจใจลาตั้ง	1	2.9	1	2.9
รายได้เฉลี่ยของครอบครัว				
≤2,000	6	17.1	2	5.7
2,001 – 5,000	8	22.9	12	34.3
5,001 – 10,000	12	34.3	8	22.9
10,001 – 20,000	5	14.2	7	20.0
20,001 – 30,000	1	2.9	1	2.9
>30,000	3	8.6	5	14.2
Mean ±SD	11,234.29	(±14,385.572)	14,542.86	(±16,213.816)
โรคประจำตัว				
ไม่มี	24	68.6	22	62.9
มี	11	31.4	13	37.1
ผู้ดูแลผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน				
ตนเอง	14	40.0	12	34.2
ตนเองและผู้อื่น	19	54.3	22	62.9
ผู้อื่น	2	5.7	1	2.9
ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย				
คู่สมรส	6	7.1	6	17.1
บุตร	21	60.0	21	60.0
หลาน	2	5.7	2	5.7
ผู้รับจ้าง	4	11.4	2	5.7
บุตรสะใภ้	0	0	4	11.5
น้องสะใภ้	2	5.7	0	0

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้การให้อาหารทางสายยาง ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยวีดิทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 9.49 มีค่าเฉลี่ยอันดับ 47.86 สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

มีค่าเฉลี่ย 7.74 ค่าเฉลี่ยอันดับ 23.14 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ 2 กลุ่ม พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ การให้อาหารทางสายยาง ของกลุ่มทดลอง (n=35) และกลุ่มควบคุม (n=35)

กลุ่ม	\bar{X}	Mean Rank	Mann-Whitney U	Z	P
กลุ่มทดลอง	9.49	47.86	180.000	5.275	<.001*
กลุ่มควบคุม	7.74	23.14			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการให้อาหารทางสายยาง ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยวีดิทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 9.29 มีค่าเฉลี่ยอันดับ 52.05 สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอน

แบบปกติ มีค่าเฉลี่ย 5.91 ค่าเฉลี่ยอันดับ 18.93 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ 2 กลุ่ม พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติ การให้อาหารทางสายยาง ของกลุ่มทดลอง (n=35) และกลุ่มควบคุม (n=35)

กลุ่ม	\bar{X}	Mean Rank	Mann-Whitney U	Z	P
กลุ่มทดลอง	9.29	52.05	32.500	6.952	<.001*
กลุ่มควบคุม	5.91	18.93			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจารณ์

จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบการสอนการให้อาหารทางสายยาง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้ และการปฏิบัติของญาติหรือผู้ดูแล ในโรงพยาบาลพิจิตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ การปฏิบัติของญาติหรือผู้ดูแลสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ (บรรยาย และสาธิต) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ เรื่องผลของการสอนก่อนผ่าตัดโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้ และการปฏิบัติตนในผู้ป่วยที่ได้รับยาระงับความรู้สึกด้วยการฉีดยาชาเข้าช่องไขสันหลัง พบว่าการสอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ผู้ป่วยมีความรู้เพิ่มมากกว่า และสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องมากกว่าการสอนแบบบรรยาย⁽²⁾ ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่องการฝึกหายใจแบบมีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมตัวผู้ป่วยก่อนได้ยาระงับความรู้สึกแบบทั้งตัว พบว่า สื่อวีดิทัศน์ ส่งผลให้ผู้ป่วยสามารถฝึกหายใจได้ดีกว่าการฝึกหายใจแบบอธิบายตามปกติ⁽³⁾ ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ป่วยก่อนผ่าตัด ต่อดระดับความรู้และความพึงพอใจในผู้ป่วยที่มาใช้บริการผ่าตัดแบบผู้ป่วยนอก ห้องผ่าตัด หู คอ จมูก โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พบว่า

การเตรียมความพร้อมผู้ป่วยก่อนผ่าตัดด้วยสื่อวีดิทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการรับชมสื่อวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนการรับชม⁽⁴⁾ ผลของการให้ข้อมูลโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้ และการปฏิบัติของผู้ป่วยในการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล พบว่า การให้ข้อมูลโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ มีผลทำให้ผู้ป่วยมีความรู้และปฏิบัติ การป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาลได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น⁽⁵⁾ บลูม (Bloom)⁽⁹⁾ กล่าวว่า การให้ผู้เรียนได้รับสิ่งใหม่จะสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้ดี สื่อวีดิทัศน์ การให้อาหารทางสายยางมีภาพการเคลื่อนไหว เสียงประกอบ ทำให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากสื่อทำให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้จดจำ และเข้าใจบทเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว สำหรับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ ซึ่งเป็นการสอนแบบบรรยาย และสาธิต จะสอนโดยพยาบาลหลายคนโดยที่แนวทางการสอนและความครอบคลุมของเนื้อหา การสอนอาจแตกต่างกัน ซึ่งในแต่ละคนที่ได้รับการสอนตามปกติอาจจะต้องเรียนหลายครั้งและจากพยาบาลหลายคน ส่งผลให้ญาติหรือผู้ดูแลอาจเกิดความสับสน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่มั่นคง หรือไม่สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติที่

ถูกต้องครบถ้วน ดังนั้นการสอนการให้อาหารทางสายยาง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ ซึ่งมีภาพการเคลื่อนไหว มีทักษะการปฏิบัติให้อาหารพร้อมทั้งประยุกต์ปัญหาหลายๆ เรื่อง ซึ่งอาจพบได้ในขณะและหลังให้อาหารทางสายยาง นับว่าเป็นสิ่งที่ญาติหรือผู้ดูแลสามารถนำไปทบทวนด้วยตนเองทำให้มีความรู้และปฏิบัติการให้อาหารทางสายยางได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแล สามารถทบทวนความรู้และการปฏิบัติได้เอง ตามความต้องการ และลดระยะเวลาในการสอนของบุคลากรสาธารณสุข

ประเด็นที่เป็นจุดด้อยของสื่อวีดิทัศน์ คือเป็นการสื่อสารทางเดียว ขณะดูวิดีโอเอง เมื่อมีข้อสงสัยไม่สามารถสอบถามได้ ดังนั้น ควรมีการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับการอธิบายด้วย เมื่อมีข้อสงสัยสามารถสอบถามได้ทันที เพื่อให้การสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เพื่อเปรียบเทียบผลการสอนการให้อาหารทางสายยาง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์กับการสอนแบบเดิม (บรรยายและสาธิต) ในญาติหรือผู้ดูแล ที่ปฏิบัติการให้อาหารทางสายยางแก่ผู้ป่วย หอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ และการปฏิบัติการให้อาหารทางสายยางของกลุ่มที่สอนโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยบรรยายและสาธิต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

พยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรนำสื่อวีดิทัศน์ใช้ในการสอนการให้อาหารทางสายยางแก่ญาติหรือผู้ดูแลผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเปิดวีดิทัศน์ให้ญาติหรือผู้ดูแลชม เป็นการสื่อสารทางเดียว การวิจัยครั้งต่อไป ควรเปรียบเทียบการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ กับการสอนด้วยสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับการบรรยาย

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพิจิตร หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลพิจิตร ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย และตรวจสอบคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ คณะกรรมการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลพิจิตร ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ทำให้งานสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. งานเวชระเบียนและสถิติโรงพยาบาลพิจิตร. จำนวนผู้ป่วยอายุรกรรมแยกตามอายุ มากกว่าเท่ากับ 60 ปี และน้อยกว่า 60 ปี และจำนวนผู้ป่วยแผนกอายุรกรรมที่ใส่สายยางให้อาหาร ปีงบประมาณ 2556 - 2558.
2. บุญธิดา ลิมาพงษ์ภาส, กาญจนา โกกิละนันท์, นงเยาว์ ธิติไพศาล, มนัสนันท์ ศิริสกุลเวโรจน์, วรรัตน์ แยมโสภี, ณิชภัทร ไวกุรินทะ และคณะ. ผลของการสอนก่อนผ่าตัดโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้และการปฏิบัติตนในผู้ป่วยที่ได้รับยาระงับความรู้สึกด้วยการฉีดยาชาเข้าช่องไขสันหลัง.วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2558; 9:1-7.
3. สมฤทัย บุญชูดวง, วิภารัตน์ จุฑาสันติกุล, อำพรธณ จันทโรกร และวิรัตน์ วคินวงศ์. ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การฝึกหายใจแบบมีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมตัวผู้ป่วยก่อนได้ยาระงับความรู้สึกแบบทั้งตัว. ศรีนครินทร์ เวชสาร 2555; 27:139-46.
4. เพ็ญศรี จะนู. ผลการใช้สื่อวีดิทัศน์เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ป่วยก่อนผ่าตัด ต่อดัชนีความรู้และความพึงพอใจในผู้ป่วยที่มารับบริการผ่าตัดแบบผู้ป่วยนอก ห้องผ่าตัด หู คอ จมูก โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนางาน. 2558:69.
5. ณัฐนันท์ เกตุภาค, ลาวัดณ์ พิเชียรเสถียร และอารีวรรณ กลั่นกลิ่น. ผลของการให้ข้อมูลโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ต่อความรู้และการปฏิบัติของผู้ป่วยในการป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล (วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2553.
6. จินตนา บุญจันทร์, บรรณาธิการ. คู่มือปฏิบัติการพยาบาล ล่ม1. ขอนแก่น: งานบริการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น. 2556.
7. จิรวรรณ มาลา และพัสมณท์ คุ่มทวีพร. การจัดการความรู้ การให้อาหารทางสายยาง. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559]. เข้าถึงได้จากhttps://ns.mahidol.ac.th/english/th/departments/FN/th/km/km_feeding.html; 2556.
8. ThaiNurseClub. การให้อาหารทางสายยางให้อาหาร. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559). เข้าถึงได้จาก <http://thainurseclub.blogspot.com/2014/06/blog-post.html>
9. Bloom, BS. Taxonomy of education objective: Cognitivedomain. New York: David Mckey; 1964.